

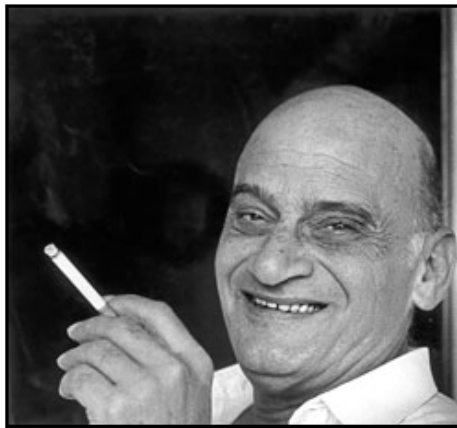
שיחה עם דוד שחר

מראיינת: צפריה גר. קול ישראל, 15.08.1969

*דוד שחר קרא את קטע הפתיחה של הרומן החדש שלו.
בפתח הראיון נשאל המספר, מדוע כינה את נוסח יצירתו בשם "לוריאן"*

דוד שחר: קראתי לספר "לוריאן" מכיוון ששם הגיבור הוא לוריא. אני לא השתמשתי במילה רומן, מכיוון שאין זה רומן. לא עשיתי זאת מתוך כוונה להיות מהפכן, אני רציתי לבנות לי בית שמתאים לי.

מראיינת: שם הספר 'היכל הכלים השבורים', היש קשר בין השם הזה לתפיסה הלוריאנית של שבירת כלים והקבלה.

דוד שחר: את הקשר מצאתי בסוף. כל מי שנולד בירושלים – באותם הימים שבהם היא נזקקה למים משלה, כלומר מי-בור, לפני שהביאו את המים לצינורות – כמוני, שם לב לתופעה של הכלי והשפע הנכנס לתוכו. תמיד היה חשש שאם השפע יהיה רב מאוד, הבור, שנמצא בדרך כלל בחצר-הבית, עתיד להתפוצץ.

היתה הבעיה של הכלי והשפע הנכנס לתוכו. אותו דיכסויים גם לגבי האור בירושלים: האור בירושלים הוא אור עירום. יש צורך איכשהו להתאים את הכלי אל השפע שבא מבחוץ. רק מאוחר יותר, אחרי שכתבתי כמה מן הפרקים של הספר הזה, פתאום עלה על דעתי, שייתכן עד מאוד שלוריא, שנולד גם הוא בירושלים, הגיע לתפיסת שבירת הכלים שלו, מתוך אותה חוויה ילדותית, כלומר, שהתורה שלו היתה פרי של חוויה, שנתרגמה אחר כך לתורה פרקטית.

מראיינת: הקשר בין העיר ירושלים ובינך – האם הקשר הזה הוא קשר פנימי או קשר חיצוני?

דוד שחר: נראה לי, שאדם יכול לכתוב, ולדברים יהיה ערך, רק אם הם דברים שאותם הוא חזה מבשרו. כלומר, במידה שהדברים נהפכים לחלק מן האמת הפנימית שלך, ואחרי שעברו את המסננת הזאת, יש להם ערך, אולי יש להם גם צורך להיכתב.

מראיינת: אם כן הקשר הוא פנימי?

דוד שחר: את שואלת שאלה שאני הייתי... שאלה קשה מאוד, כלומר הקשר בין החיצוני והפנימי. מכל מקום, ברגע שאתה מנסה לתת לה איזושהי הבעה, היא כבר משהו שמביע את החוץ כפי שהוא בפנים

מראיינת: איך אתה מגדיר את עצמך בתוך האסכולות הספרותיות השונות מבחינת סגנון, כתיבה, עיצוב דמויות וכולי?

דוד שחר: עניין האסכולות, וכל האטיקטים בספרות, הוא בעצם עניין של איזושהי דרך להקל על אדם שעוסק בה מבחוץ. זה איזושהו אטיקט שמקל עליו. לגבי הכתיבה עצמה, היצירה עצמה – אין זה מעסיק את היוצר. יש כאן איזושהי כוונה להגיע למשמעות, שעומדת מאחורי הדברים, מעבר לדברים, אבל אפשר להגיע אליה רק באמצעות הדברים עצמם. כלומר אם היית אומרת שזה דבר מטא-ריאליסטי היית יכולה להגיע אליו רק על ידי הדבר הריאלי עצמו; וככל שאת מנסה לחוש אותו יותר, כך הוא מקבל משמעות יותר כללית.

מראיינת: האם ביצירה הפרטים ביוגרפיים ממש?

דוד שחר: אדם כותב מתוך מה שחזה מבשרו. במידה שהוא חזה את זה מבשרו הרי זאת אמת אוטוביוגרפית. כאן עניין העובדות אינו מעלה ואינו מוריד. כלומר, אדם יכול לספר לך עובדות. כל אחת מהעובדות הללו התקיימה. ובכל זאת אין זאת אמת.

מראיינת: הקונסוליה החבשית, הנסיעה לצרפת... אלו פרטים...

דוד שחר: אלו הם פרטים, כן, אבל העובדות כשהן לעצמן, יכולות להיות עובדות, והעובדות הן אמיתיות, זאת אומרת הן אירעו, ובכל זאת אין זאת אמת. יכולה להיות אמת פנימית שמתייחסת לעובדות שלא התקיימו ובכל-זאת זאת אמת. במידה שאת מתייחסת לאמת נפשית, הרי זה תמיד אוטוביוגרפי.

מראיינת: הספר 'היכל הכלים השבורים' הוא בלתי רגיל. הנפש – נפשו של גבריאל לוריא – נפשו של גיבור יותר גיבור לאנשים המקיפים אותו מאשר לעצמו. הוא הציר, וסביבו עומדים אנשים רבים ושומעים. אני קיוויתי שהדמות תלך ותתקרב, תלך ותתקרב לעין, ככל שאקרא. מה שקרה בעצם, שהדמות הלכה והתרחקה. כשנפרדנו ממנה היא אי-שם בצרפת, רחוקה מאוד. היתה לי הרגשה שאינני נפרדת ממנה, שהיא תופיע עדיין חזרה, שזה עדיין חלק ממשוהו גדול יותר שעתיד להכתב. עוד יותר: היתה פה איזו הרגשה של מזיגה מכלי – הכלי של הגיבור – לכלים אחרים, והמזיגה הלכה והתרחקה מן העין, הלכה ו.. כאילו חלה איזו התרוקנות תוך כדי מזיגה.

דוד שחר: הספר הוא ספר שעומד בפני עצמו ומסתיים במקום שהוא צריך להסתיים. יש כאן, בציון... פעם היתה גישה, והגישה היא ביסודה נכונה – הרי הספר הוא סיפור, המשמעות היא בסיפור המעשה – עכשיו היתה גישה וביסודה היא נכונה שסיפור צריך להיות בעל התחלה ואמצע וסוף. ההתחלה זה בדרך כלל רגע הלידה. הסוף הוא בדרך כלל רגע המוות. מהלידה עד המוות. כיום, קשה לנו כבר לכתוב בדרך שכזאת, מכל מקום וודאי שאדם, גם במסעו הביולוגי בעולם הזה, בגוף מסוים – הוא מת כמה וכמה פעמים. אדם מזדהה עם מה שהוא אוהב, עם מה שהוא שונא ועם מה שהוא מרגיש ועם מה שהוא מקווה ומה שהוא רוצה להשיג. ברגע שהוא חדל לאהוב את מה שהוא אהב קודם, וחדל לשנוא את מה שהוא שונא קודם, וחדל לקוות לאותו דבר גדול שאליו הוא קיווה קודם, הרי הוא מת לגבי עצמו, לגבי עצמו לגוף זה, זוהי מן צורה של מוות, ובצורה זו הספר מסתיים.